

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ І ПРИКЛАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

О. М. Чальцева, К. А. Швець

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.
КВАЛІФІКАЦІЙНА (МАГІСТЕРСЬКА) РОБОТА**
Методичні рекомендації для здобувачів ОС «Магістр»
спеціальності 052 Політологія

Вінниця
2023

УДК 378.22:32-027.21](072)

М 545

Затверджено вченою радою факультету інформаційних і прикладних технологій Донецького національного університету імені Василя Стуса (протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Укладачі:

Чальцева Олена Михайлівна – д-р політ. наук, професор, професор, в. о. завідувача кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса;

Швець Катерина Андріївна – асистент кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Мацшина Ірина Віталіївна – д-р політ. наук, професор кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса;

Василенко Валерія Юріївна – канд. наук із соц. ком., старший викладач кафедри інформаційних систем управління Донецького національного університету імені Василя Стуса.

М 545 **Методологія та організація наукових досліджень. Кваліфікаційна (магістерська) робота: методичні рекомендації для здобувачів ОС «Магістр» спеціальності 052 Політологія / уклад. О. М. Чальцева, К. А. Швець. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. 20 с.**

Методичні рекомендації розраховані на вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень. Кваліфікаційна (магістерська) робота» для здобувачів ОС «Магістр» спеціальності 052 Політологія та включає програму курсу, яка дає змогу розкрити специфіку, значення й сутність кожної теми, плани семінарських занять, тематику кваліфікаційних (магістерських) робіт, есе та доповідей, зміст практичних завдань, які можуть бути використані для написання модульних контрольних робіт та кваліфікаційної (магістерської) роботи. Також у цих методичних рекомендаціях містяться списки рекомендованої літератури та питання до заліку / іспиту, які можуть бути використані для підготовки до семінарів, заліків, іспитів і написання рефератів, наукових доповідей, статей і контрольних робіт.

УДК 378.22:32-027.21](072)

© Чальцева О. М., Швець К. А., 2023

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	4
РОЗДІЛ 1. Програма навчальної дисципліни.....	6
РОЗДІЛ 2. Методи і форми контролю, критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти.....	11
Питання до заліку / іспиту.....	16
Список рекомендованої літератури.....	18

ВСТУП

Методичні рекомендації з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень. Кваліфікаційна (магістерська) робота» складені відповідно до освітньої програми підготовки магістрів спеціальності 052 Політологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, формують інтегральну, загальні і фахові компетентності та програмні результати навчання, якими оволодіють студенти.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування концептуального підходу до предметів політологічного дослідження, вміння використовувати полідисциплінарний категорійно-понятійний апарат і синтезувати наявні методологічні підходи у дослідженні та формування базових навичок поліваріантності вивчення предмету дослідження та розпізнання методологічної основи в готових академічних роботах.

Набуті результати навчання та компетентності дають змогу здобувачеві вирішувати складні завдання і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері і професійній консалтинговій діяльності, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій (ІК).

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Політичне консультування у сфері публічної політики» спеціальності 052 Політологія.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК03. Здатність розробляти проекти та управляти ними.
- ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

Фахові спеціальні компетентності (СК):

• СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.

• СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

• СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.

• СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

- СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та міжнародному рівні.

- СК09. Спроможність управляти робочим процесом в професійній діяльності за умов нестабільності та непередбачуваності, що потребує нових стратегічних підходів, індивідуальної відповідальності за внесок до професійних знань і практики оцінювання результатів діяльності команд та колективів.

Програмні результати (ПР):

- ПР 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

- ПР 05. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.

- ПР 08. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проєкти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.

- ПР 10. Розробляти, презентувати, аргументовано захищати та впроваджувати результати наукових розробок і досліджень на принципах академічної доброчесності, соціальної та етичної відповідальності.

Організація та оцінювання навчання визначені «Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» та «Положенням про організацію освітньої діяльності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса». Форми поточних і підсумкових контролів – розв’язання тестів, кейсів, опитування; прикладні завдання – побудування гіпотез, практичні групові або індивідуальні завдання, воркшопи; творчі завдання – написання есе, презентації тощо.

РОЗДІЛ 1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

СТАНОВЛЕННЯ ПОЗИТИВІСТСЬКОГО НАПРЯМУ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ. ПОЛІВАРІАНТНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ НАПРЯМІВ КЛАСИЧНОГО ПОЗИТИВІЗМУ У ПОЛІТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Тема 1. Методологія у політологічних дослідженнях

Методологічна поліваріантність в академічних дослідженнях. Принципи, вимоги і характеристики академічного дослідження. Їх види і різновиди. НАЗЯВО: принципи функціонування, призначення, роль у науці. Три типи фундаментальних досліджень. Вимоги та основні характеристики анотації, резюме, наукових тез, рецензії, дослідницької роботи. Вимоги до написання кваліфікаційної (магістерської) роботи з політології.

Тема 2. Специфіка становлення і трансформації позитивістського етапу розвитку методології політичної науки

Генеza методологічних підходів політичної науки. Філософсько-соціологічні основи західної політичної науки: позитивізм, сцієнтизм, раціоналізм, прагматизм. Періодизація розвитку методології політичної науки. Класичний період (до кінця XIX ст.). Пріоритетні підходи: дедуктивний, логіко-філософський і морально-аксіологічний. Інституціональний період (середина XIX – початок XX ст.). Пріоритетні підходи: історичний, порівняльний, нормативний, інституційний. Біхевіоралістський період (50–70-ті рр. XX ст.). Використання кількісних методів дослідження. Постбіхевіоралістський період (плюралістичний, постмодерновий). Використання «традиційних» і «нових» методів. Прийняття принципу «методологічного плюралізму». Політична наука у XX ст. Тематичний аналіз. Основні етапи становлення політології. Національні школи політичної науки. Ідеологія і дослідження політичних процесів. Етноцентризм. Становлення організаційної структури політичної науки у США та Європі. Взаємовплив американської та європейської політичних шкіл. Головні напрями сучасної політології. Тематичні пріоритети сучасної політичної науки. Проблеми нового суспільства у працях західних дослідників. Концепція «постіндустріального суспільства» Д. Белла. Прогностична модель суперіндустріального суспільства О. Тоффлера. Посткапіталістичне суспільство П. Дракера. Інформаційна система М. Кастельса. Домодернізоване суспільство А. Турена. Постматеріальне суспільство Р. Інглхарта. Сучасні дослідження політичної культури. Дослідження Р. Патнема, Г. Екстайна, Р. Інглхарта, Е. Натана, Т. Ши, А. Вільдавськи та ін. Інтерпретація політичної культури на конкретному рівні: дослідження комунікацій, соціалізації, ідеології. Проблеми посткомуніс-

тичної трансформації. Дослідження С. Хантігтона, З. Бжезинського, Дж. Александера, А. Пшеворського, Д. Растоу та ін. Лібертаризм. Комунарна парадигма. Теорія і сучасна практика (М. Сендел, А. Макінтайр, М. Уолцер, Ч. Тейлор, Ф. Фукуяма, Д. Етціоні). Етнонаціональна проблематика в сучасній політичній науці. Розгляд етнонаціональних конфліктів, етнокультурної ідентичності, мультикультурної політики, прав меншин та інших проблем. Інституціональні дослідження. Новий підхід до політичних інститутів. Дослідження демократії. Дослідження А. Лейпхарта, М. Догана, Ф. Шміттєра, О'Доннєла, Прідхема.

Тема 3. Використання класичного системного, мережевого, світ-системного та синергетичного методологічного підходів у політологічних дослідженнях

Становлення системної школи політичної науки. Прості і складні системи – предмети політологічних досліджень. Умови її трансформації. Політичні мережі: плюралістичні та корпоративістські. Доцільність використання мережевого підходу. І. Валлерстайн та його розуміння світ-системи. Предмети фундаментальних досліджень, які доцільно вивчати за її допомогою. Складні системи і синергетика. У. Хакєн і його полідисциплінарний погляд на сучасність. Методики системного аналізу у прикладних частинах магістерської дисертації. Системний метод у дослідженні політичного.

Тема 4. Механіцизм та його методологічні напрями в дослідженні політики і соціальних процесів сучасності

Структурний функціоналізм. Напрями інституціоналізму та неоінституціоналізму. Поліваріантність використання теоретико-методологічних підходів структурного функціоналізму та неоінституціоналізму у політологічних дослідженнях. Структурний аналіз систем К. Леві-Строса. Теорія структурації Е. Гідденса. Теорія стратифікації П. Сорокіна. Доцільність використання у фахових дослідженнях.

Новий інституалізм: нормативний інституалізм, історичний інституалізм, соціальний інституалізм, структурний інституалізм, теорія раціонального вибору та інституціоналізм. Дж. Марч і Дж. Ольсен «Новий інституціоналізм: організаційні фактори у політичному житті» (1984). Розвиток неоінституціоналізму у 80-ті рр. ХХ ст. (Р. Коуз, Д. Норт, Дж. Б'юкенєн). Методи неоінституціоналізму: методи неокласичної економічної теорії, методи теорії ігор, дедуктивний метод.

Інтеракціоналізм. І. Гоффман і фреймовий аналіз політичних процесів сучасності.

Тема 5. Біхевіоралізм в політичній науці та його методологічні різновиди в академічних дослідженнях. Специфіка використання методологічної поліваріантності у контексті електорального виміру політики, Q-методологія

«Біхевіоризм» як напрям американської психології XIX–XX ст. Ключові категорії біхевіоризму – «стимул – реакція, виклик – відгук». Вклад чикагської наукової школи (Ч. Мерріама, Г. Лассуела, Г. Госснела, К. Райта, А. Смолла та ін.) в розвиток методології політичної науки. П'ять рівнів аналізу політичної ситуації за Г. Лассуелом. Введення терміна «політична поведінка» Ф. Кентом.

«Біхевіоральна революція» після Другої світової війни. Основні методологічні установки біхевіорального підходу. Верифікація й операціоналізм – принципи неопозитивізму.

Основні школи поведінкового підходу: школа політичної психології (А. Тверські, Д. Канеман, Г. Брейді, П. Снайдерман); школа політичної соціології (П. Лазарсфельд, В. Кі, Ф. Магер); політекономічна школа (Е. Даунс, К. Арроу, У. Нордхаус, А. Алезіна). Критика біхевіоралізму. Вплив біхевіоралізму на виникнення нових методологічних підходів.

У роботах економістів К. Ерроу, Е. Даунса, Д. Блека, Дж. Б'юкенена, Г. Таллока вперше застосована теорія раціонального вибору. Ентоні Даунс «Економічна теорія демократії» (1957) – дослідження електоральної поведінки та партійної конкуренції. М. Ольсен «Логіка колективної дії: суспільні блага і теорії груп». Основні елементи і принципи теорії раціонального вибору (Іон Елстер, Майкл Лавер). Теорії, які основані на ТРВ. Теорема неможливості Ерроу. Теорія колективного вибору. Політичні інститути з позицій концепції раціонального вибору: екзогенний та ендогенний рівні дослідження. Політичний конфлікт, конституційний аналіз, політичні вибори, політична поведінка і теорія раціонального вибору. Теорія ігор як галузь математики, яка застосовується у політичній науці. Класифікація ігор. Ігри «Кури», «Дилема в'язнів». Еволюційна теорія ігор. Постбіхевіоризм: Q-методологія, методологічні підходи до вивчення електоральних процесів.

Змістовий модуль 2

МЕТОДОЛОГІЧНА ПОЛІВАРІАНТНІСТЬ У ДОСЛІДЖЕННІ ПОЛІТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ І ДІЯЛЬНОСТІ. ДИСКУРСИВНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ

Тема 6. Марксизм. Неомарксизм. Теорія конвертації капіталів у політичному полі як методологія політологічного дослідження

Марксоцентризм. Класична методологічна концепція марксизму. Основні етапи розвитку марксизму. К. Поппер та критика марксизму. Сучасна політична наука та нове ставлення до теорії К. Маркса. Неомарксизм. Концепції аналізу кла-

сової теорії і теорії держави: плюралізм, інструменталізм, структуралізм, критична теорія, етатизм та класова боротьба. Проблеми класового аналізу.

Теорії розвитку та марксистська традиція. Марксистський антиімперіалістичний підхід до теорії залежності. Радикальний марксистський підхід до теорії імперіалізму. Марксистське розуміння політекономії.

К. Маркс – економічний капітал (грошовий, виробничий, товарний податок на додану вартість). Теорія вартості: капітал не тільки відтворює свою вартість, а й приносить додатковий дохід, тобто прибуток. Не кожен ресурс є капіталом. 1960-ті рр. ХХ ст. – Т. Шульц, Г. Беккер – «людський капітал» як сукупність знань, навичок, здібностей, мотивацій людини, а також її фізичних характеристик (здоров'я, зовнішні дані), які впливають на продуктивність її праці і можуть принести їй прибуток у майбутньому – необхідність інвестицій в освіту та охорону здоров'я застосування економічного підходу до соціального життя. 1983 р. – П. Бурдьє, «Форми капіталу» – економічний, культурний і соціальний. 1981 р. – «Політичне дійство: елементи теорії політичного поля» – політичний капітал. 1990-ті рр. – активна розробка концепції соціального капіталу (Патнем, Фукуяма, Коулмен).

Використання теорії конвертації капіталів для вивчення діяльності державної влади та опозиції у контексті кольорових революцій в Україні, Грузії, Литві.

Тема 7. Дискурс-методологія: сутність теорії й основні методологічні принципи. Основний зміст семіотики та її методологічних можливостей для політологічних досліджень. Гендерна методологія та її методологічні можливості для політологічних досліджень

Теоретико-методологічні засади дослідження політичних дискурсів сучасності. Семіотика і політична герменевтика як базові методологічні підходи до розуміння дискурсу. Дискурс як методологія у політологічних дослідженнях і як методика прикладного політичного аналізу (ППА). Прикладний дискурс – аналіз (PDA) як методика ППА. Політичне консультування. Міждисциплінарність методик і технік формування дискурсу. Політичний дискурс як результат роботи команди аналітиків і консультантів. Вербальні та невербальні компоненти політичних дискурсів. Кінесика, просодика, проксеміка, синестетика у створенні політичного дискурсу політика, політичної сили, держави. Моделі політики у постмодерному дискурсі. Специфіка різних типів політичного дискурсу в Україні. Рекламний дискурс та дискурс виборчих кампаній в українській політиці.

Тема 8. Основний зміст семіотики та специфіка її методологічних можливостей для політологічних досліджень

Семіотика у політологічному дослідженні. Теорія політичного тексту. Центр структури політичного тексту. Роботи Р. Барта, Ж. Дерріда, Ю. Крістевої, Ж. Ліо-

тара. Текст суспільства та категорії («значення», «текст», «інтертекстуальність», «слід», «центр структури», «конструкція» та «деконструкція», «автор», «читач»). Роботи представників структуралізму (Ч. Пірс, Ф. де Соссюр, Ч. Моріс), пост-структуралізму (Р. Барт, Ж. Дерріда, Ю. Крістева, Ж. Ліотар), дослідників семіотики (К. Леві-Строс, А-Ж. Греймас, Ж. Лакан, Г. Крейдлін, А. Кендон, Е. Холл), дискурсу (Р. Водак, Т. ван Дейк, П. Серіо).

Теорія символічного насилля. Теорія політичного міфу К. Шмітта і У. Кембелла. Формування ціннісних уявлень особистості та зразків її поведінки (Л. Альтюсер, А. Грамші, що відбувається у прихованій формі (А. Гжегорчик); шляхом латентного формування світогляду і поведінки людини через авторитет, кредит довіри, символи, знаки (П. Бурдьє, Ж. Бодріяр, М. Фуко) та ін.

Особливості концептуалізації проблематики символічного насилля серед українських науковців (М. Капітоненко, В. Будкін, Ю. Марченко, В. Бурлачук, А. Бабієв).

Тема 9. Новітні методологічні напрями політичної науки XXI ст.

Методологічні проблеми сучасного періоду політичної науки. Методологічний плюралізм та мультипарадигмальність. Тенденції оновлення методологічного інструментарію та підходів. Роль економетрії, математичних та статистичних методів у політичній науці. Специфіка національних шкіл політичних наук. Проблема методологічної рефлексії. Поєднання гетерогенних підходів у політології на сучасному етапі. Необхідні умови для сучасних політичних теорій: принцип верифікації, когерентність, фальсифікації (К. Поппер). Метатеорія (метамова). Проблема політичних онтологій. Необхідність звернення до робіт видатних філософів. Феноменологічний підхід у політології (Дж. Мун). Теорія маркетингу територій. Теорія національного брендингу. Полідисциплінарне прочитання – політичний вимір реалізації.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Тема. План. Мета. Предмет. Об'єкт. Ключові слова

Вкажіть тему вашої кваліфікаційної роботи; план; визначте мету; об'єкт та предмет; ключові слова три-чотири слова з визначенням.

Критерії оцінювання:

10 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, аргументовано представлено проблему.

8 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, не наведені приклади сучасних досліджень із теми, яка обрана здобувачем.

6 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація не повністю відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему.

4 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація повністю відповідає вимогам, не повністю розкриває сутність проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему.

2 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація не відповідає вимогам, не повністю розкриває сутність проблеми, що розглядається, аргументовано представлено проблему.

0 б. – Завдання виконане не за планом, не має логічної структури, візуалізація не повністю відповідає вимогам, не розкриває сутності проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему. Пропонується доробити завдання.

2. Актуальність дослідження та предмет

1. Визначте актуальність вашого дослідження.
2. Побудуйте наукову гіпотезу вашого дослідження.
3. Спробуйте побудувати один ланцюжок з елементів, що корелюються між собою: «задача – положення наукової новизни – висновок».

Критерії оцінювання:

10 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, аргументовано представлено проблему.

8 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, не наведені приклади сучасних досліджень із теми, яка обрана здобувачем.

6 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація не повністю відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему.

4 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація повністю відповідає вимогам, не повністю розкриває сутність проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему.

2 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація не відповідає вимогам, не повністю розкриває сутність проблеми, що розглядається, аргументовано представлено проблему.

0 б. – Завдання виконане не за планом, не має логічної структури, візуалізація не повністю відповідає вимогам, не розкриває сутності проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему. Пропонується доробити завдання.

3. Предмет дослідження крізь призму системного підходу

Визначте предмет вашого дослідження крізь призму теорій системного підходу:

- розкладіть предмет на структурні елементи, визначивши формат взаємовідносин між ними;
- доведіть, що предмет – це система;
- визначте, яка вона за своїми характеристиками: проста чи складна? Яка вона у відносинах із зовнішнім світом: активна, реактивна, адаптивна?

Критерії оцінювання:

10 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, аргументовано представлено проблему.

8 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, не наведені приклади сучасних досліджень із теми, яка обрана здобувачем.

6 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація не повністю відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему.

4 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація повністю відповідає вимогам, не повністю розкриває сутність проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему.

2 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація не відповідає вимогам, не повністю розкриває сутність проблеми, що розглядається, аргументовано представлено проблему.

0 б. – Завдання виконане не за планом, не має логічної структури, візуалізація не повністю відповідає вимогам, не розкриває сутності проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему. Пропонується доробити завдання.

4. Предмет дослідження крізь призму інституціонального та неінституціонального підходів

Визначте предмет вашого дослідження крізь призму інституціонального / неінституціонального підходів. Зазначте також теорії, які використовуєте в межах цього підходу.

Критерії оцінювання:

10 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, аргументовано представлено проблему.

8 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, не наведені приклади сучасних досліджень із теми, яка обрана здобувачем.

6 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація не повністю відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему.

4 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація повністю відповідає вимогам, не повністю розкриває сутність проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему.

2 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація не відповідає вимогам, не повністю розкриває сутність проблеми, що розглядається, аргументовано представлено проблему.

0 б. – Завдання виконане не за планом, не має логічної структури, візуалізація не повністю відповідає вимогам, не розкриває сутності проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему. Пропонується доробити завдання.

5. Предмет дослідження крізь призму синергетики

Визначте предмет вашого дослідження крізь призму синергетичного підходу.

Критерії оцінювання:

10 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, аргументовано представлено проблему.

8 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, не наведені приклади сучасних досліджень із теми, яка обрана здобувачем.

6 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація не повністю відповідає вимогам, розкриває сутність проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему.

4 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація повністю відповідає вимогам, не повністю розкриває сутність проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему.

2 б. – Завдання виконане за планом, має логічну структуру, візуалізація не відповідає вимогам, не повністю розкриває сутність проблеми, що розглядається, аргументовано представлено проблему.

0 б. – Завдання виконане не за планом, не має логічної структури, візуалізація не повністю відповідає вимогам, не розкриває сутності проблеми, що розглядається, не аргументовано представлено проблему. Пропонується доробити завдання.

6. Письмова робота. Мережевий підхід

У межах власного дослідження сконструюйте схематичну мережу з її учасниками.

Критерії оцінювання:

5 б. – Схема розкриває мережеві взаємозв'язки між акторами, які включені в мережу. Здобувач може пояснити логіку відбору акторів / суб'єктів мережі, ресурсні можливості, характер взаємозв'язків.

3 б. – Схема розкриває мережевих взаємозв'язків між акторами, які включені в мережу. Здобувач може пояснити логіку відбору акторів / суб'єктів мережі, не повністю розкриває ресурсні можливості і характер взаємозв'язків акторів.

0 б. – Схема не розкриває мережевих взаємозв'язків між акторами, які включені в мережу. Здобувач не може пояснити логіку відбору акторів / суб'єктів мережі, ресурсних можливостей, характеру взаємозв'язків. Пропонується доробити схему.

7. Предмет дослідження крізь призму мережевої теорії

Продемонструйте, як мережева теорія може бути застосована у вашому дослідженні.

Критерії оцінювання:

5 б. – У роботі повністю розкрито можливість застосування мережевої теорії в досліджуваній проблемі. Логічно пояснено, як конкретна мережева теорія розкриває / може розкрити проблему.

3 б. – У роботі розкрито можливість застосування мережевої теорії, проте не пояснено, як через конкретну теорію автор може досягнути цієї мети.

8. Письмова робота. Теорія прийняття політичних рішень (ТППР)

Розробіть модель прийняття політичних рішень в межах особистого дослідження за допомогою методів ТППР.

Критерії оцінювання:

5 б. – Модель відповідає конкретному методу прийняття рішень. Продемонстровані пояснення.

3 б. – Модель відповідає конкретному методу. Пояснення не продемонстровані.

0 б. – Модель не відповідає конкретному методу. Пояснення не продемонстровані.

9. Письмова робота. Методологія кваліфікаційної (магістерської) роботи

Розробіть методологію власного дослідження в межах обраної теми кваліфікаційної роботи, у якій вкажіть методологічні підходи та наведіть конкретні теорії, які розкривають можливість застосування підходу у власному курсовому проекті.

Критерії оцінювання:

20 б. – Робота виконана відповідно до вимог. Методологічні підходи, які застосовуються в курсовій роботі повністю відповідають темі дослідження. Надано пояснення, як саме вказані методологічні підходи розкривають тему (аспект теми) дослідження. У кожному методологічному підході наведені конкретні теорії, які розкривають можливість застосування підходу в курсовому проекті.

10 б. – Робота виконана відповідно до вимог. Методологічні підходи, які застосовуються в курсовій роботі повністю відповідають темі дослідження. Надано пояснення, як саме вказані методологічні підходи розкривають тему (аспект теми) дослідження. Не в кожному методологічному підході наведені конкретні теорії, які розкривають можливість застосування підходу в курсовому проекті.

0 б. – Робота виконана без відповідності до вимог. Методологічні підходи, які застосовуються в курсовій роботі не відповідають темі дослідження. Не надано пояснення, як саме вказані методологічні підходи розкривають тему (аспект теми) дослідження. Не наведені конкретні теорії, які розкривають можливість застосування підходу в курсовому проекті. Робота не приймається. Пропонується переробити з урахуванням зазначених викладачем помилок.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ / ІСПИТУ

1. З'ясуйте різновиди наукових досліджень та їх характерні риси. З'ясуйте основні елементи методологічного інструментарію у політологічному дослідженні.
2. З'ясуйте типи фундаментальних досліджень, вказуючи їх специфіку.
3. З'ясуйте основні етапи становлення методології політичної науки.
4. З'ясуйте основні аспекти системної методології та її використання у політологічних дослідженнях.
5. Розкрийте основний зміст і різновиди мережевої методології та її методологічних можливостей для політологічних досліджень.
6. Розкрийте основний зміст корпоративізму та його методологічних можливостей для політологічних досліджень.
7. Розкрийте основний зміст плюралізму та його методологічних можливостей для політологічних досліджень.
8. Розкрийте основний зміст синергетики як методології та її методологічних можливостей для політологічних досліджень.
9. З'ясуйте методологічні можливості структурного функціоналізму у політологічних дослідженнях.
10. З'ясуйте основну сутність методологічних концепцій І. Гоффмана та запропонуйте можливості їх використання.
11. З'ясуйте основні тенденції оформлення інституціоналізму та нового інституціоналізму.
12. З'ясуйте основні етапи становлення та методологічні можливості біхевіоралізму. Основні категоріальні відмінності біхевіоризму й біхевіоралізму. Внесок чиказької школи (Ч. Мерріам, Г. Лассуел, Г. Госсел, К. Райт, А. Смолл) у розвиток методології політичної науки. Сутність «політичної поведінки» Ф. Кента.
13. Вкажіть сутність теорії раціонального вибору й приклад її методологічного дослідження електоральної поведінки на прикладі наступних парламентських виборів.
14. Розкрийте полідисциплінарний зміст постбіхевіоралізму та його практичну доцільність в академічних дослідженнях.
15. Розкрийте основний зміст інформаційної теорії вартості й процесу капіталізації політичного ринку. Які політичні процеси доцільно вивчати за допомогою вказаних теорій?
16. Запропонуйте використання біхевіоралізму та теорії капіталів для вивчення виборчої кампанії в Україні – 2012.
17. З'ясуйте сутність Q-методології та сенс її використання у політологічному дослідженні.

18. Розкрийте основний зміст дискурс-методології та її методологічних можливостей для політологічних досліджень.

19. Продемонструйте використання дискурс-методології, обравши доцільний предмет політологічного дослідження.

20. Продемонструйте методологічну поліваріантність дослідження політичного тексту України.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с. (Інформація та документація).
2. ДСТУ 3008:2015. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ, 2016. 30 с. (Інформація та документація).
3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
4. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 р. № 3322-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>
5. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

Допоміжна література

1. Вільчинська І. Ю. Політичний дискурс: основні напрями дослідження. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ, 2013. № 3. С. 198–201.
2. Ділі Дж. Основи семіотики / пер. з англ. та наук. ред. А. Карась. Львів, 2000. 232 с.
3. Ключев К. Г. Математичне моделювання як ефективний метод дослідження політичних процесів. *Політичне життя*. Вінниця, 2016. Вип. 1–2. С. 19–23.
4. Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: зб. наук. праць. Харків, 2000. 320 с.
5. Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу суспільства: зб. наук. праць / редкол.: В. С. Бакиров (відп. ред.) та ін. Харків, 2002. 621 с.
6. Останкова О. С. Роль і місце наукової методології в організації та проведенні міждисциплінарних досліджень. *Проблеми науки*. Київ, 2004. № 6. С. 2–15.
7. Політична наука: Методи дослідження: підручник / О. А. Габріелян та ін.; за ред. О. А. Габріеляна. Київ, 2012. 320 с.
8. Польовий М. А. Деякі проблеми вибору методів моделювання для дослідження політичних процесів. *Політичне життя*. Вінниця, 2016. Вип. 1–2. С. 47–54.
9. Польовий М., Гаджієва Д. Застосування модифікованої моделі Д. Девіса для моделювання короткотермінової протестної активності. *Політичне життя*. Вінниця, 2016. Вип. 3. С. 53–61.

10. Рафальський О. Політична наука в Україні: здобутки та перспективи. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Київ, 2016. Вип. 3–4. С. 143–152.

11. Руденко А. А. Основні напрямки дослідження проблемного поля політичної конкуренції в сучасній політичній науці. *Сучасне суспільство*. 2016. Вип. 1. С. 156–166.

12. Стеченко Д. М., Чмир О. С. *Методологія наукових досліджень: підручник*. Київ, 2005. 309 с.

13. Хома Н. М. *Моделі соціальної держави: світовий та український досвід: монографія*. Київ, 2012. 592 с.

Інтернет-ресурси

1. Дослідження Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічної служби Центру Разумкова. URL: <http://dif.org.ua/article/reformi-v-ukraini-gromadska-dumka-naselennya>

2. Департамент громадської інформації ООН. URL: <http://www.un.org/ru/civilsociety/ngo/>

3. Європейський центр (European Centre). URL: <http://www.euro.centre.org/>

4. Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua>

5. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>

6. Кабінет Міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua>

7. Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ». URL: <http://news.ukrinform.com>

Навчальне видання

Чальцева Олена Михайлівна
Швець Катерина Андріївна

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.
КВАЛІФІКАЦІЙНА (МАГІСТЕРСЬКА) РОБОТА**
Методичні рекомендації для здобувачів ОС «Магістр»
спеціальності 052 Політологія

Редактор О. А. Солдатова
Технічний редактор Т. О. Важеніна-Гопрак

Підписано до друку 26.12.2023.
Формат 60 x 84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 1,16.
Тираж 30. Зам. 60.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018